

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї»
освітньої програми Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня бакалавр

IV курс, 8-й семестр (термін навчання 1,10)

1. Опис дисципліни

Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Кількість кредитів - 3		Методи навчання: 1. За джерелом передачі інформації: <i>словесні, наочні, практичні.</i> 2. За рівнем пізнавальної активності: <i>пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; дослідницькі</i> 3. За логікою розгортання змісту: <i>індуктивні, дедуктивні, традитивні</i>
Загальна кількість годин – 90		
<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Лекції:		
12	4	
Семінарські (практичні) заняття:		Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи
18	8	
Лабораторні заняття:		
-	-	Форма підсумкового контролю: залік
Самостійна робота:		
60	78	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 5 год. - самостійна робота – 10 год.		
Мова навчання - українська		

Предмет вивчення навчальної дисципліни: є основні теоретичні положення та поняття, основні методики та процедури в галузі психологічного супроводу сім'ї.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Психологічний супровід сім'ї» тісно пов'язаний з загальною, віковою та педагогічною психологією з основами психодіагностики, теорією і методикою виховання та забезпечує базу для наступного поглиблення знань, умінь та навичок у ході педагогічної практики.

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання освітнього компоненту «Психологічний супровід сім'ї»: полягає в орієнтуванні студентів у змісті роботи з сімейними проблемами, їх підготовки до проведення сімейного консультування.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Психологічний супровід сім'ї» є:

- допомога студентам у засвоєнні сутності психологічного консультування і сімейного консультування зокрема;

- аналіз відмінностей сімейного консультування від сімейної психотерапії;
- визначення ролі психолога-консультанта у процесі сімейного консультування;
- засвоєння методів діагностики проблем сім'ї;
- виявлення основних причин з якими подружжя звертається до психолога-консультанта;
- допомога студентам у виборі найбільш ефективних психотехнік під час роботи з подружжям.

II. Основні результати навчання та компетентності, які формуються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	<p>ПР 16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.</p>	<p>ЗК-4 Здатність працювати в команді. СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.</p>
2	<p>ПР5*. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі оцінювати якість. ПР13*. Здатність визначати та здійснювати психологічні заходи щодо психодіагностики та прогнозування конфліктів у групах, колективах та організаціях; прогнозувати конфліктний "потенціал" особистості щодо ескалації конфліктів; визначати можливі конструктивні й деструктивні наслідки професійних деструкцій та деформацій. ПР14*. Здатність будувати (розробляти): різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультування, психокорекційні технології.</p>	<p>СК6*. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах СК7*. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				Кількість годин (заочна форма навчання)			
		Аудиторні	Лекції	Практичні (Семинарські)	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (Семинарські)	СРС
Змістовий модуль I. Соціально-психологічна характеристика сучасної сім'ї									
1	Тема 1.1. Психологічні особливості сучасної сім'ї.	3	1	2	6	0,5	0,5		8
2	Тема 1.2. Основні види психологічної допомоги сім'ї.	3	1	2	6	1		1	8
3	Тема 1.3. Життєвий цикл сім'ї. Функції сім'ї. Рольова структура	3	1	2	6	1,5	0,5	1	8
4	Тема 1.4. Особливості сімейного консультування	3	1	2	8	1		1	8
5	Тема 1.5. Використання психотехнік у сімейному консультуванні	4	2	2	10	2	1	1	10
Змістовий модуль II. Основні проблеми сімейного консультування									
6	Тема 2.1. Психологічні моделі батьківсько-дитячих відносин.	4	2	2	6	1,5	0,5	1	9
7	Тема 2.2. Психологічні чинники формування подружніх відносин.	4	2	2	6	1,5	0,5	1	9
8	Тема 2.3. Конфлікти у сімейних відносинах.	3	1	2	6	1,5	0,5	1	9
9	Тема 2.4 Психологія сімейних криз.	3	1	2	6	1,5	0,5	1	9
Разом: 90 годин		30	12	18	60	12	4	8	78

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Змістовий модуль 1. Соціально-психологічна характеристика сучасної сім'ї

Зміст теми:

Основні поняття. Співвідношення понять «родина», «шлюб», «подружні стосунки». Сім'я як мала група: композиція, структура, динамічні процеси, розвиток. Феноменологія. Міждисциплінарний підхід до аналізу сім'ї. Дослідження сім'ї та сімейних відносин у філософії, соціології, демографії, педагогіці, сексології тощо. Співвідношення підходів. Історичний розвиток інституту сім'ї.

Тема 1.2. Основні види психологічної допомоги сім'ї.

Зміст теми:

Групова та індивідуальна форми роботи в сімейному психологічному консультуванні. Соціально-психологічний тренінг та його роль у процесі психологічного консультування родини. Структурна сімейна та стратегічна сімейна терапія як провідні напрями у роботі з сім'єю.

Тема 1.3. Життєвий цикл сім'ї. Функції сім'ї. Рольова структура.

Зміст теми:

Життєвий цикл сім'ї. Стадії розвитку сімейних стосунків. Динамічні процеси у ній. Специфічні та неспецифічні функції сім'ї. Сімейна інфраструктура. Згуртованість сім'ї. Дисфункціональні типи сімей. Рольова структура сім'ї Функції подружжя. Проблема верховенства сім'ї. Розподіл ролей у ній. Гендерні відмінності у сімейних відносинах. Порушення гендерних ролей.

Тема 1.4. Особливості сімейного консультування.

Зміст теми:

Специфіка консультування подружньої пари. Консультування одного з подружжя. Основні підходи до сімейного консультування. Стадії процесу консультування. Методи та прийоми, що використовуються в сімейному консультуванні. Основні вимоги до роботи з подружньою парою.

Тема 1.5. Особливості сімейного консультування.

Зміст теми:

Теорія сімейних систем М. Боуема, біхевіористичний підхід, теорія соціального наuczіння, структурний підхід, транзактна модель, наративний підхід. Техніки сімейної терапії: соціометричні, структурні техніки, поведінкові, на уяву, парадоксальні техніки, організацію комунікації тощо. Вивчення сімейної історії. Генограма, реконструкція.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми сімейного консультування

Тема 2.1. Психологічні моделі батьківсько-дитячих відносин.

Зміст теми:

Підходи до вивчення дитячо-батьківських відносин. Мотиви батьківства. Психологія материнства. Психологія батьківства. Батьківська любов. Моделі батьківського ставлення до дитини. Емоційне ставлення дитини до батька. Основні характеристики дитячо-батьківських відносин. Типологія сімей за критерієм відносин «батьки – діти».

Тема 2.2. Психологічні чинники формування подружніх відносин.

Зміст теми:

Стадії розвитку подружніх стосунків. Добраний період формування подружніх відносин. Добраний період. Вибір шлюбного партнера. Теорії вибору шлюбного партнера. (Р.Уінч, Р. Сентерс, А.Керкгофф та К Девіс, А Рейс, Б.Мурстейн, Дж. Уїдрі) Психологічні критерії вибору. Стратегії вибору: короткострокова та довгострокова. Мотиви одруження. Стадії позитивного розвитку відносин у дошлюбному періоді. Формування подружнього стилю пари. Шлюбний потенціал сім'ї. Чинники, що впливають на якість шлюбу. Специфіка міжособистісної комунікації. Типи взаємодії. Задоволеність шлюбом. Подружжя сумісність.

Тема 2.3. Конфлікти у сімейних відносинах.

Зміст теми:

Типології та класифікації сімейних конфліктів. Стадія конфлікту. Усвідомлення конфліктності ситуації з урахуванням її образів у суб'єктів конфлікту. (Л.А.Петровська, М. Дойч). Типи конфліктних сімей. Причини сімейних конфліктів: індивідуально-особистісні, внутрішньосімейні, зовнішні.

Тема 2.4. Психологія сімейних криз.

Зміст теми:

Нормативні та ненормативні сімейні кризи. Кризові періоди. Розлучення та повторні шлюби. Ревнощі та подружні зради. Психологічна допомога.

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

№	Назви модулів і тем	Зміст завдань до СРС	Форми виконання/ звітності
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1.1. Психологічні особливості сучасної сім'ї.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Зробити презентації на тему «Історичний розвиток інституту сім'ї», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.	Словник понять Презентація

2	Тема 1.3. Життєвий цикл сім'ї. Функції сім'ї. Рольова структура.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Написати есе за однією з тем: "Кризисні періоди у розвитку сімейних відносин", "Проблеми та завдання різних стадій розвитку сімейних відносин", "Гендерні особливості та статеві соціалізація у сімейному вихованні"	Словник понять Есе
3	Тема 1.3. Використання психотехнік у сімейному консультуванні	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Вибрати техніку сімейного консультування та розповісти про неї з використанням презентації.	Словник понять Презентація
Змістовий модуль 2			
5	Тема 2.1. Психологічні моделі батьківсько-дитячих відносин.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Написати есе за однією з тем: "Феномен батьківської любові», «Порушення почуття прив'язаності», «Роль прабатьків у сімейних відносинах», «Батьківські стосунки у прийомній сім'ї».	Словник понять Есе
5	Тема 2.3. Конфлікти у сімейних відносинах.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Зробити презентації на тему «Типи конфліктів у сімейних відносинах», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.	Словник понять Презентація
	Тема 2.4. Психологія сімейних криз.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Зробити презентації на тему «Сімейні кризи», використовуючи приклади художньої, документальної літератури та кінофільмів.	Словник понять Презентація

VI. Контроль якості знань студентів

6.1. **Форми і методи поточного контролю та критерії оцінювання знань студентів**[^]

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, контрольні завдання репродуктивного, творчого чи дослідницького характеру.

6.2. **Форми і методи підсумкового контролю та критерії оцінювання знань студентів:**

Залік.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. – Київ, 2001.
2. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування : підручник. 2-ге вид. К.: Ніка-Центр, 2011. 424с.
3. Кісарчук З.Г. Психологічна допомога сім'ї : навч. посібник : у 3-х кн. К. : Главник, 2006.
4. Максимова Н.Ю. Сімейне консультування : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 304 с.
5. Психодіагностика розвитку особистості в умовах сімейної соціалізації: науково-методичний посібник / За ред. О.І.Власової, Н.М. Булатевич, В.Є.Луцьова. Укладачі: О.І.Власова, Н.М.Булатевич, Т.М.Яблонська, Н.М.Дембицька, Т. О. Піроженко. 2020. 323 с.
6. Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування. - Львів, 2004.

Додаткові:

1. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція: Модульно-рейтинговий курс: Навч. посіб. К., 2005. 656 с.
4. Райт Н. Отож, ви одружуєтесь. Як будувати міцні, тривалі стосунки. – Київ, 2002.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. <https://lib.npu.edu.ua/> – бібліотека УДУ імені М.П.Драгоманова.
3. <http://dnpb.gov.ua/ua/> - Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
4. <http://nbuv.gov.ua/node/554> – електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
5. <https://nus.org.ua/> - сайт НУШ.
6. <https://pidru4niki.com/> – сайт підручників з психології..

VIII. Інформація про викладача

Викладач	ЧАНЧИКОВ ІЛІЯ КОСТЯНТИНОВИЧ
Профіль викладача на сторінці кафедри	Викладач кафедри практичної психології
Електронна адреса	i.k.chanchykov@npu.edu.ua
Контактний телефон	м.т. 0674260012
Інформація про консультації	Консультації згідно визначеного графіку кафедри

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності. Політика ВК ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nauka/antypplahiat/polozhennia-pro-vchenu-radu-2>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо відвідування. Під час вивчення ВК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/images/file/conf/2014/003456.pdf>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/profkom-spivrobotnykiv?view=article&id=4480&catid=337>), відвідують заняття згідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання КК відповідно до положення «Порядок організації і проведення контролю та оцінювання знань студентів Національного педагогічного університету імені

М.П.Драгоманова», «Порядок контролю якості знань студентів НПУ імені М.П. Драгоманова», «Положення про організацію освітнього процесу у НПУ імені М.П.Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>).

Правила виконання завдань ВК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.